

การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

DEVELOPMENT OF HUMAN RELATIONS CHARACTERISTICS TEST OF THE TEACHING PROFESSION STUDENTS AT RAJABHAT RAJANAGARINDRA UNIVERSITY

จิราภรณ์ พจนารีย์วงศ์, สรรเสริญ หุ่นแสน, เยาวนุช ทานาม และ พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Jirapon Potjana-areewong, Sunsuen Hunsanen, Yaowanuch Thanam and Pannarai Subsandee
Rajabhat Rajanagarindra University, Rajabhat Rajanagarindra University, Mahasarakham University
and Chandrakasem Rajabhat University

*Corresponding author Email : Jirapon_kru@hotmail.com

(วันที่รับบทความ : สิงหาคม 10, 2565 ; วันแก้ไขบทความ : กันยายน 1, 2565 ; วันที่ตอบรับบทความ : กันยายน 7, 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์จำนวน 417 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ผลวิจัยพบว่า

1) แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด เป็นส่วนใหญ่ ปานกลาง เพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย มีข้อคำถาม จำนวน 33 ข้อ มี 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการพัฒนาตนเอง

2) แบบวัดมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ .41-.69 และมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านเท่ากับ .88, .87, .88 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95

คำสำคัญ : การพัฒนา, แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์, นักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

The objectives of this research were to develop human relations characteristics test of the teaching profession students at Rajabhat Rajanagarindra University and measure the discrimination validity and reliability. The samples were 417 teaching professional students from the Faculty of Education. They were selected by cluster random sampling. The instruments used in data analysis were based on Index of Item-Objective Congruence, Pearson Product Moment Correlation and Cronbach's Alpha Coefficient.

The results of this research were;

1) The human relations characteristics test of the teaching profession students test was designed as a five-level scale. Essentially, most real, actually modesty, a little real, not at all. There were 33 questions and consisted of three factors; Responsibility, Communications and Self-Development.

2) The human relations characteristics test of the teaching profession students had content validity which in range 0.6-1.0, item discrimination index, which were in range of .41-.69, the reliability in each aspect was .88, .87, .88 and the reliability of the test was .95.

Keywords : Development, Human Relations Characteristics Test, The Teaching Profession Students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์มีความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและด้านสังคม โดยเฉพาะในปัจจุบันเป็นเรื่องของความ ต้องการเกี่ยวกับผลประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในระดับครอบครัว ระดับองค์การ ระดับสังคมจนถึงระดับประเทศชาติ แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ความสามารถมากมายเพียงใด หรือมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประกอบกิจกรรมต่าง ๆ แต่มนุษย์ยังคงมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันดังสุภาษิตที่ว่า “น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า” มนุษย์สัมพันธ์จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง มนุษย์สัมพันธ์ทำให้ มนุษย์เกิดการปรับตัวเพื่อเข้ากับสังคม เกิดการพัฒนาตนเอง เกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานให้บรรลุ เป้าหมาย นอกจากนี้มนุษย์สัมพันธ์ยังส่งเสริมความสุขในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นไปในทิศทางที่เจริญก้าวหน้า และในอาชีพครูนั้นมนุษย์สัมพันธ์นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นในด้านตัวนักเรียน ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง ผู้ชุมชน ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่ต้องใช้มนุษย์สัมพันธ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนหรือภารกิจต่าง ๆ ในหน้าที่ ดังนั้น ครูควรมีความรู้เรื่องมนุษย์สัมพันธ์ ยนต์ ชุ่มจิต (2558 : 124-148) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูที่ดี พอสรุปได้คือ มีบุคลิกภาพดี คุณสมบัติส่วนตัวดี สอนดีและปกครองดี ประพฤติดีเว้นจากอบายมุข มีจรรยาบรรณและ คุณธรรมสูง มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีปัญหาแสดงความคิดเห็นได้อย่างแจ่มแจ้ง และตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565 : ออนไลน์) กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขา ศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ ไว้ว่า 1) เข้าใจและใส่ใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น มีความคิดเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และทาง สังคม 2) ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน ผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมและสิ่งแวดล้อม 3) มีความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ ต่อตนเอง ต่อผู้เรียน ต่อผู้ร่วมงาน และต่อส่วนรวมสามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาตนเอง กลุ่มและระหว่างกลุ่ม ได้อย่างสร้างสรรค์ และ 4) มีภาวะผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ มีความเข้มแข็งและกล้าหาญทางจริยธรรมสามารถชี้แนะ และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนและสังคมอย่างสร้างสรรค์

มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี (Good Human Relations) เป็นความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับ บุคคล บุคคลกับกลุ่มคน บุคคลกับ หรือบุคคลกับสังคม ซึ่งการติดต่อสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นสะพานนำไปสู่การตั้งใจ ของคน เพื่อสร้างมิตร ชนมิตรรวมทั้งการสร้าง หรือการพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักใคร่ชอบพอกันคนทั่วไปอย่าง กว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนจากคนทุกฝ่ายเป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีในสังคม พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของ การฝึกตนเองให้เป็นผู้เป็นที่ดีในอนาคตด้วย (วิภาพร มาพบสุข, 2543 : 13) จึงกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในองค์กรใด องค์กรหนึ่งมีความสัมพันธ์อันดีย่อมก่อให้เกิดความชอบและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน อันจะ นำไปสู่การดำเนินงานในระดับองค์กร ระดับบุคคลไปสู่ความสัมฤทธิ์ผล ในการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ (Gellerman, 1996 : 23) แนวคิดคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (วรภรณ์ ตรีกุลสุษณี, 2549 : 96-97) ประกอบด้วย 1) การพัฒนาศักยภาพของตน (Self-Development) ได้แก่ การศึกษา การพัฒนา ตนเองตามศักยภาพให้ดีที่สุดทั้งทางร่างกาย จิตใจ และบุคลิกภาพเพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม และเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เพราะมนุษย์แต่ละคนเกิดมามีทั้งส่วนดีและส่วนที่บกพร่องในส่วน ของ ข้อบกพร่องนั้นเราสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้โดยมีขั้นตอน 2) การเรียนรู้ความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ การเรียนรู้ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงาน ในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานนั้นบรรลุ เป้าหมายอย่างดีที่สุด ความรับผิดชอบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ที่ได้คิดหรือคิดได้ก่อนที่จะทำอะไรลงไป โดยคำนึงถึง ผลที่จะติดตามมา ความรับผิดชอบควรพัฒนาต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง หากมีความเข้าใจว่า ความรับผิดชอบคือจิตสำนึกที่ดี งาม 3) การติดต่อสื่อสาร (Communications) ได้แก่ การศึกษาวิธีการติดต่อสื่อสารที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีใน กลุ่มได้ และทำให้มีความเข้าใจตรงกัน เกิดความรู้สึที่ดีต่อกันอันนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีต่อกัน การติดต่อสื่อสารเป็น เครื่องมือในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร หากขาดการติดต่อสื่อสารแล้ว องค์กรจะไม่สามารถผลิตผลงาน ใด ๆ ออกมาได้เลย การติดต่อสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้อง กับผลการศึกษาของสุนันท์ สีพาย (2562 : 253-256) พบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือประกอบไปด้วยมาตรฐานด้านการร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน มาตรฐานด้านการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ มาตรฐานด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ มาตรฐานด้านการแสวงและใช้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาวิชาชีพ และมาตรฐานด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับวิชาชีพครู ซึ่งมาตรฐานที่ค้นพบมีความสอดคล้องกับมาตรฐานของคุรุสภา และการศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักศึกษาระดับบัณฑิตยยังพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุดคือด้านมนุษยสัมพันธ์ รองมาได้แก่ ด้านการสอน ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านการอบรมและด้านการปกครองและด้านบุคลิกภาพ (พจนานุกรม สกสว. 2562 : 446)

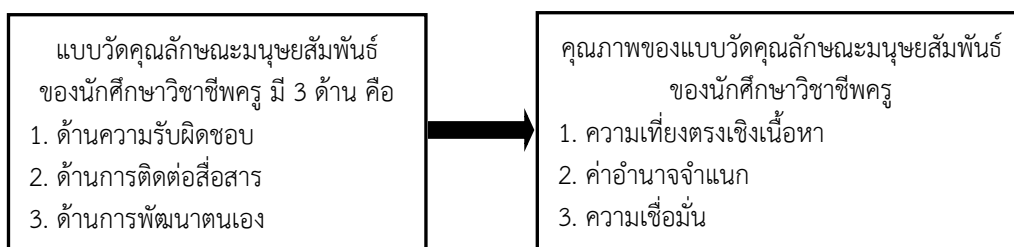
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ได้กำหนดปรัชญาไว้ว่า สร้างครูดี มีความรู้ สู้งานดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบาย เจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ อันนำมาสู่การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งที่มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ครู ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานความสำคัญตามหลักฐานแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ด้วยเหตุผลตามแนวคิดดังกล่าวมาแล้วนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ตลอดจนนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านมนุษยสัมพันธ์ให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูต่อไป เพื่อการผลิตครูที่มีคุณลักษณะที่ดีตามกรอบมาตรฐานต่าง ๆ และคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง และการพัฒนานักศึกษาให้มีความประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีที่เหมาะสมและสามารถส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดองค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบด้านตนเอง ด้านผู้อื่นและสภาพแวดล้อม โดยมีคุณลักษณะในแต่ละองค์ประกอบ ด้านตนเอง ได้แก่ การวิเคราะห์ตนเอง การพัฒนาตนเอง ด้านผู้อื่น ได้แก่ วิเคราะห์ความแตกต่างของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่าง พัฒนาตนให้เข้ากับผู้อื่นทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เรียนรู้ความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ได้แก่ วิเคราะห์สิ่งแวดล้อม ปรับปรุงและสร้างบรรยากาศ การสร้างการสื่อสารที่ดีในการทำงาน (พรหมทิพย์ ศิริวรรณ, 2541 : 109; อำนาจ แสงสว่าง, 2544 : 101; วราภรณ์ ตรีกุลสุชัย, 2549 : 96-97; สมพร สุทัศน์ีย์, 2554 : 7) ในการวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ 3 ด้าน คือ 1. ด้านความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด 2. ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communications) หมายถึง วิธีการติดต่อสื่อสารที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ในหมู่คณะได้ และทำให้มีความเข้าใจตรงกัน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีต่อกัน และ 3. ด้านการพัฒนาตนเอง (Self-Development) หมายถึง การพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ เพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม และเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สมมติฐานการวิจัย

แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น อยู่ในระดับที่มีคุณภาพตามเกณฑ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 834 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนาแบบวัดแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ในงานวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 417 คน โดยใช้เกณฑ์ค่าร้อยละ 50 ของประชากร เพื่อมีความถูกต้องมากและความคลาดเคลื่อนน้อย (สุวิมล ตรีภานันท์, 2543 : 157) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยขึ้นอยู่กับระดับความถูกต้องของการวิจัย และจำนวนตัวแปรในการวิจัย กล่าวคือ ถ้าต้องการให้การวิจัยมีความถูกต้องมากและคลาดเคลื่อนน้อยต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ (Kerlinger, 1986 : 117-119; Neuman, 1991 : 221)

ตัวแปรที่ศึกษา

ศึกษาคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู คือ

1. ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)
2. ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)
3. ความเชื่อมั่น (Reliability)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ด้านการติดต่อสื่อสาร มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ และด้านการพัฒนาตนเอง มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ รวมทั้งฉบับ จำนวน 33 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบวัดให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบภาษา แล้วเลือกคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และนำมาปรับปรุง หาค่าอำนาจจำแนกคัดเลือกข้อคำถามที่ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคสูงกว่า 0.70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อชี้แนะ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 417 คน โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือไปยังอาจารย์ผู้สอน สำหรับการหาคุณภาพของแบบวัด ทั้งค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item-Operational Definition Congruency) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2554: 13-16) ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางวัดผลประเมินผล จำนวน 2 ท่าน

2. ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation)

3. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ผลการวิจัย

1. แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด เป็นส่วนใหญ่ ปานกลาง เพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย โดยผู้ตอบแบบวัดใช้เกณฑ์ที่ตรงกับความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกที่แท้จริงของผู้ตอบแบบวัด โดยมีมาตราส่วนดังนี้ (5) หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษามากที่สุด (4) หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (3) หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาน้อย (2) หมายถึง ข้อความนั้นสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาเพียงเล็กน้อย และ (1) หมายถึง ข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาเลย ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ด้านการติดต่อสื่อสาร มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ และด้านการพัฒนาตนเอง มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ รวมทั้งฉบับ จำนวน 33 ข้อ

2. คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ที่ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาและตัดสินค่าดัชนีความสอดคล้องของนิยามศัพท์กับข้อคำถามและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ตามรายด้านและโดยรวม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.6-1.0

2.2 ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ซึ่งปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .41-.69 โดยผลการวิเคราะห์คุณภาพปรากฏดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์อำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

องค์ประกอบคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์	ค่าอำนาจจำแนก
ด้านความรับผิดชอบ	.41-.62
ด้านการติดต่อสื่อสาร	.43-.68
ด้านการพัฒนาตนเอง	.41-.69
รวมทั้งฉบับ	.41-.69

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อคำถามในแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .41-.69 ซึ่งมีค่าสูงกว่า .20 ขึ้นไป และสามารถนำไปใช้วัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู ในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ได้

2.3 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู ในมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งฉบับเท่ากับ .95 ซึ่งแสดงว่าแบบวัดมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

องค์ประกอบคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์	ความเชื่อมั่น
ด้านความรับผิดชอบ	.88
ด้านการติดต่อสื่อสาร	.87
ด้านการพัฒนาตนเอง	.88
รวมทั้งฉบับ	.95

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อคำถามในแบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นรายด้าน มีค่ารายด้าน 3 ด้าน อยู่ในช่วง .87-.88 และทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .95 ซึ่งรายด้านที่ค่าความเชื่อมั่นสูงเท่ากัน คือ ด้านความรับผิดชอบและด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเท่ากับ .88 ส่วนด้านที่ค่าความเชื่อมั่นน้อยที่สุด คือ ด้านการสื่อสาร มีค่าเท่ากับ .87

อภิปรายผลการวิจัย

1. แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด เป็นส่วนใหญ่ ปานกลาง เพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ด้านการติดต่อสื่อสาร มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ และด้านการพัฒนาตนเอง มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ รวมทั้งฉบับจำนวน 33 ข้อ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543 : 107) การสร้างมาตราวัดตามวิธีของลิเคิร์ต มีขั้นตอนดังนี้ ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาใครต่อสิ่งใด สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่สำคัญๆ ของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนทุกแง่มุม และตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา และสอดคล้องกับสมบัติ ท้ายเรือคำ (2558 : 38) ได้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การสร้างแบบวัดควรกำหนดสิ่งที่ต้องการวัด เป็นการกำหนดสาระสำคัญของสิ่งที่ต้องการวัดหรือตัวแปรที่ต้องการวัด (Trait หรือ Variables) ซึ่งอาจกำหนดเป็นขอบเขตและโครงสร้างของสิ่งที่ต้องการวัด เช่น ขอบเขต โครงสร้างของเนื้อหา ขอบเขตโครงสร้างเจตคติ ขอบเขตโครงสร้างของพฤติกรรมหรืออาจจะกำหนดเป็นตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ต้องการวัด เช่น ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ตัวบ่งชี้คุณภาพทางการเรียน เป็นต้นและสอดคล้องกับบุญมี พันธุ์ไทย (2565 : ออนไลน์) ได้เสนอแนะหลักการสร้างเครื่องมือในการวิจัยไว้ว่าการสร้างเครื่องมือควรนิยามทั่วไปหรือค่านิยามตามทฤษฎี และนิยามเชิงปฏิบัติการซึ่งมาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับนิยาม 2 นิยามนั้น

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ พบว่า แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งพิจารณาได้จากผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ที่ได้จากการพิจารณาและตัดสินค่าดัชนีความสอดคล้องของนิยามศัพท์ข้อคำถามและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ในแบบวัดมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6-1.0 แสดงว่าข้อคำถามสามารถวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูได้ ข้อคำถามในแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .41-.69 และข้อคำถามในแบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งรายด้านและโดยรวม ซึ่งรายด้านมีค่าระหว่าง .87-.88 และทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .95 ซึ่งแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูถือว่าใช้วัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ได้ด้วยผ่านตามเกณฑ์พิจารณาคุณภาพของแบบวัด การพิจารณาคุณภาพตามเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่มีความเหมาะสมเป็นไปตามเกณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับบุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2545 : 95) กล่าวว่า การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดแบบวัดมีโครงสร้างโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องและเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป การพิจารณาตามเกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกซึ่งมีค่าสูงกว่า .20 ขึ้นไป เป็นไปตามทฤษฎีการวัดผล ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกใช้ได้จะมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .20 และถ้าข้อคำถามนั้นมีความอำนาจจำแนกเข้าใกล้ +1 ก็แสดงว่าข้อคำถามนั้นสามารถจำแนกได้ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับบุญมี พันธุ์ไทย (2565 : ออนไลน์) กล่าวว่า ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 ถ้าคำนวณออกมาเป็นค่าเป็นบวกสูงแปลว่าอำนาจจำแนกดี แต่ถ้ามีค่าลบหรือ 0 ถือว่าอำนาจจำแนกใช้ไม่ได้ ค่าอำนาจจำแนกที่ถือว่าอำนาจข้อคำถามที่จำแนกคนตอบคำตอบมีค่ามากและมีค่าน้อยจะใช้ค่าอยู่ตั้งแต่ .20 และสอดคล้องกับบุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2565 : ออนไลน์) กล่าวว่า ถ้าถือตามหลักการวัดผลแบบอิงกลุ่มและแบบอิงเกณฑ์แล้ว สามารถแบ่งอำนาจจำแนกของข้อสอบได้ 2 ประเภทดังนี้ อำนาจจำแนกของข้อสอบแบบอิงกลุ่ม เป็นประสิทธิภาพของข้อสอบที่แยกผู้ตอบที่มีความสามารถสูงออกจากผู้ตอบที่มีความสามารถต่ำได้ และอำนาจจำแนกของข้อสอบแบบอิงเกณฑ์ ซึ่งประสิทธิภาพของข้อสอบที่แยกผู้ตอบที่มีความรอบรู้ออกจากผู้ตอบที่ไม่มีความรอบรู้ได้ ดัชนีอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของแบบทดสอบฉบับหนึ่งกับคะแนนของการตอบข้อสอบแต่ละข้อในแบบทดสอบฉบับนั้น ดังนั้นดัชนีอำนาจจำแนกของข้อสอบจึงมีค่าอยู่ระหว่าง ระหว่าง -1 ถึง +1 โดยทั่วไปจะพิจารณาเฉพาะข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกเป็นบวกซึ่งเป็นข้อสอบที่ดีกว่าตามเกณฑ์ในการแปลความหมายของระดับค่าคะแนนได้ดังนี้ 0.00-0.19 แยกผู้ตอบไม่ได้, 0.20-0.39 แยกผู้ตอบได้บ้าง, 0.40-0.59 แยกผู้ตอบได้ปานกลาง, 0.60-0.79 แยกผู้ตอบได้ดี, 0.80-1.00 แยกผู้ตอบได้ดีมาก และการพิจารณาตามเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นแบบวัดทั้งรายด้านและโดยรวมทั้งฉบับผ่านตามเกณฑ์ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาของครอนบาค สูงกว่า 0.70 ซึ่งสอดคล้องกับนันทนอลลี (Nunnally, 1967 : 226) ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่ใช้ในการทำวิจัยควรมีความเชื่อมั่น 0.80 ซึ่งสอดคล้องกับบุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2547 : 202) ที่กล่าวว่า ถ้าเครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานและไม่มีอิทธิพลทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนที่ผิดปกติแล้วในทางทฤษฎีต้องการค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไปจึงถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง ซึ่งสอดคล้องกับประสพชัย พสุพันธ์ (2557 : 150) กล่าวว่า ในกรณีแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณควรมีคุณสมบัติ ที่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้หรือเก็บข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นั่นคือ เป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง และเป็นเครื่องมือที่ให้ผลของการวัดที่คงเส้นคงวาใช้วัดค่าก็ครั้งก็ให้ผลไม่คลาดเคลื่อนไปจากเดิมนั่นคือเครื่องมือมีความเชื่อมั่น ซึ่งสอดคล้องกับสายถวิล แซ่ฮั่ว และวรรณณี แกมเกตุ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบวัดจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต พบว่า แบบวัดที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบวัดจิตสาธารณะชนิดสถานการณ์สำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ซึ่งมี 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ การช่วยเหลือส่วนรวม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพสิทธิของส่วนรวม และการดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวม แบบวัดมีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC= 0.6-1.00) และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (0.33-0.55) แบบวัดมีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สูง โดยมีค่าความเที่ยงของแบบวัดด้านการช่วยเหลือส่วนรวม การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพสิทธิของส่วนรวม และการดูแลรักษาสิ่งของส่วนรวม เท่ากับ 0.76, 0.76, 0.78 และ 0.79 ตามลำดับ และสอดคล้องกับวีรพร สีสถาน และอวยพร เรื่องตระกูล (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบวัดจิตอาสาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แนวคิดทฤษฎีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบบวัดที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบสอบถามประสบการณ์ด้านจิตอาสาของนักเรียนซึ่งแบ่งองค์ประกอบจิตอาสาออกเป็น 3 ด้าน คือ การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา แบบวัดจิตอาสาที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.50-1.00 การตรวจสอบความเที่ยงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.901 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีค่าความเที่ยงด้านการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา เท่ากับ 0.695, 0.838 และ 0.775 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ครอบคลุม 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร และ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง สามารถนำไปใช้วัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ซึ่งคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการประเมินมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ทุกมหาวิทยาลัยจะต้องได้รับการประเมินหลักสูตรจากองค์กรภายนอก

2. แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์เกณฑ์ การแปลผลในการวิจัยครั้งนี้พัฒนาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ ดังนั้น หากนำแบบวัดนี้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ควรพิจารณาความเหมาะสมของคำถาม และองค์ประกอบของคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างที่สนใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์นี้ ยังไม่ได้ดำเนินการในรูปแบบของการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อที่จะกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ได้อย่างชัดเจนเพื่อความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดของแบบวัด

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาแบบวัดเพื่อใช้ในการวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ว่าอยู่ในระดับใด ดังนั้นควรมีการศึกษาวิธีการหรือรูปแบบในการส่งเสริม

และปลูกฝังคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ที่เหมาะสมกับนักศึกษาวิชาชีพครู หรือนักศึกษาวิชาชีพอื่น ๆ ในประเทศไทยให้สูงขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562. [Online]. Available : http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/056/T_0012.PDF. [2022, September 6].
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2547). เอกสารประกอบการเรียนว.401 การวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2554). เอกสารคำบรรยาย เรื่อง สถิติวิเคราะห์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- _____. (2565). อำนาจจำแนกของข้อสอบ. [Online]. Available : file:///C:/Users/Administrator/Downloads/6152-Article%20Text-17351-19541-10-20150909.pdf. [2022, August 8].
- บุญมี พันธุ์ไทย. (2565). ระเบียบวิธีวิจัยการศึกษาเบื้องต้น. [Online]. Available : http://e-book.ru.ac.th/ebook_files/MR393/mobile/index.html#p=5. [2022, August 7].
- ประสพชัย พสุนันท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ. วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 27 (1), 144-163.
- พจนมาลย์ สกลเกียรติ. (2562). การศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (รายงานการประชุมภาคใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญ. (2541). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2558). ความเป็นครู. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2549). การทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิภาพร มาพบสุข. (2543). มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- บุญมี พันธุ์ไทย. (2565). ระเบียบวิธีวิจัยการศึกษาเบื้องต้น. [Online]. Available : http://e-book.ru.ac.th/ebook_files/MR393/mobile/index.html#p=5. [2022, August 7].
- วีรพร สีสถาน และอวยพร เรื่องตระกูล. (2558). การพัฒนาแบบวัดจิตอาสาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีความสามารถในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 10 (4), 268-280.
- สายถวิล แซ่ฮั่ว และวรรณิ์ แกมเกตุ. (2560). การพัฒนาแบบวัดจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 12 (2), 92-107.
- สุนันท์ สีพาย. (2562). การศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13 (2), 246-263.
- สุวิมล ตรีภานันท์. (2543). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2558). การพัฒนาแบบสอบถามและแบบวัดทางจิตวิทยา. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3 (1), 35-48.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2554). มนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อานวย แสงสว่าง. (2544). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.

- Gellerman Saul W. (1996). **The Management of Human Relations**. New York : Holt Rubegart and Winston.
- Kerlinger, N. F. (1986). **Foundations of Behavioral Research**. 3rd ed. New York : Holt Rinehard and Winston.
- Neuman, W. L. (1991). **Social Research Methods : Qualitative and Quantitative Approaches**. Boston : Allyn and Bacon.
- Nunnally, J. C. (1967). **Psychometric theory**. New York : McGraw Hill.